

KIMYO FANINI O‘QITISHDA O‘ZGARUVCHAN SHAROITLAR

Bazarbayeva Laylo Gulmirza qizi

laylobazarbayeva134@gmail.com

Gulimbetova Inobat Tajimurat qizi

Ajiniyoz Nomidagi Nukus Davlat Pedagogika Instituti

Annotatsiya; Ushbu maqola kimyo fanini o‘qitishda o‘zgaruvchan sharoitlarning ta’sirini, ularni boshqarish usullarini va o‘quvchilarning ta’lim jarayoniga bo‘lgan munosabatini tahlil qiladi. O‘zgaruvchan sharoitlar o‘qituvchilar va o‘quvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi va ta’lim jarayonini yanada samarali qilishda muhim rol o‘ynaydi. Maqolada o‘zgaruvchan sharoitlar bilan bog‘liq muammolar va ularning yechimlari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar; o‘zgaruvchan sharoitlar, kimyo ta’limi, ta’lim jarayoni, innovatsion yondashuvlar, o‘quvchilarni jalb qilish

Kimyo fanini o‘qitishda o‘zgaruvchan sharoitlar, ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu sharoitlar o‘qituvchilar uchun yangi yondashuvlar va metodlarni sinab ko‘rish imkonini beradi. O‘zgaruvchan sharoitlar natijasida o‘quvchilarning qiziqishi, motivatsiyasi va faoliyati oshadi. Ushbu maqolada o‘zgaruvchan sharoitlarning ta’lim jarayoniga ta’siri va uni boshqarish usullari tahlil etiladi.

O‘zgaruvchan sharoitlarning ahamiyati

O‘zgaruvchan sharoitlar o‘qitish jarayonida bir qator ijobiy natijalarni ta’minlaydi. Ular o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, o‘qituvchilarning pedagogik yondashuvlarini yangilash imkoniyatini beradi.

Innovatsion yondashuvlar

O‘zgaruvchan sharoitlar, o‘qituvchilarga innovatsion yondashuvlarni joriy etish imkoniyatini yaratadi. Masalan, raqamli texnologiyalar va interaktiv materiallar yordamida o‘qituvchilar o‘quvchilarning qiziqishini oshirishi mumkin. Raqamli ta’lim resurslari yordamida o‘quvchilar o‘z bilimlarini ko‘proq mustaqil ravishda qo‘llashlari mumkin. Masalan, virtual laboratoriyalar yoki simulyatsiyalar orqali o‘quvchilar tajribalarni o‘z vaqtida va xavfsiz tarzda o‘tkazish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.[1]

O‘quvchilarni jalb qilish

O‘zgaruvchan sharoitlar o‘quvchilarni ta’lim jarayoniga jalb qilishda muhim rol o‘ynaydi. O‘quvchilar yangi texnologiyalar va metodlar yordamida o‘z bilim va ko‘nikmalarini amalda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu jarayon, o‘quvchilarning o‘zaro hamkorlikda ishlashini ham rag‘batlantiradi. O‘quvchilar bir-

biridan o'rganishga, tajribalarini baham ko'rishga va jamoaviy ishlarga ko'proq qiziqish bilan yondashadilar.

Mustaqil fikrlashni rivojlantirish

O'zgaruvchan sharoitlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ular muammolarni hal qilish jarayonida o'z fikrlarini ifoda etishga va boshqalar bilan baham ko'rishga o'rganadilar. Bu jarayon ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodkorligini yanada oshiradi. O'quvchilar o'zlarining fikrlarini himoya qilish, argumentlar keltirish va muhokama qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.[2]

Kichik guruhlarda ishlash

O'quvchilarni tadqiqotlarga jalb qilishda kichik guruhlarda ishlash juda muhimdir. Guruhlar ichida o'zaro fikr almashish, muammolarni birgalikda hal qilish va tadqiqotlar o'tkazish orqali o'quvchilar o'zaro hamkorlikni rivojlantiradilar. Bu jarayon, shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi. Kichik guruhlarda ishlash, o'quvchilarga o'zaro muloqot qilish va fikrlarni baham ko'rish imkoniyatini yaratadi.

O'zgaruvchan sharoitlarni boshqarish usullari

O'qituvchilar o'zgaruvchan sharoitlarni boshqarishda bir qator usullarni qo'llashlari mumkin. Ushbu usullar o'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan munosabatini yaxshilashga qaratilgan.

Moslashuvchan o'qitish usullari

O'qituvchilar o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish uchun turli o'qitish usullarini qo'llashlari zarur. Masalan, loyiha asosida o'qitish, muammoli o'qitish va amaliy tadqiqotlar o'quvchilarni jalb qilishda samarali bo'lishi mumkin.

Bu usullar o'quvchilarning o'zlarining qiziqishlariga mos keladigan mavzularni tanlashlariga imkon beradi.

Raqamli resurslardan foydalanish

Raqamli resurslar, o'zgaruvchan sharoitlarni boshqarishda muhim vosita hisoblanadi. O'qituvchilar interaktiv ta'lim platformalari, video darslar va onlayn laboratoriyalar yordamida o'quvchilarni qiziqitirishlari mumkin. Bu resurslar o'quvchilarga ta'lim jarayonida ko'proq interaktiv ishtirok etish imkonini beradi. Masalan, o'quvchilar onlayn simulyatorlar orqali kimyoviy reaksiyalarni kuzatishlari mumkin.[3]

O'quvchilarning fikrlarini tinglash

O'qituvchilar o'quvchilarning fikrlarini tinglash va ular bilan muloqot qilish orqali o'zgaruvchan sharoitlarni boshqarishlari mumkin. Bu jarayon o'quvchilarning o'zlarini erkin his qilishlariga yordam beradi va ularning qiziqishlarini aniqlashda yordam beradi. O'quvchilar o'z fikrlarini ifoda etish jarayonida o'zlariga ishonch hosil qiladilar.

O'qituvchilar o'zgaruvchan sharoitlarni qabul qilishda o'quvchilarning fikrlarini inobatga olishlari lozim.

Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish

Ijtimoiy tarmoqlar o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasida muloqotni kuchaytiradi. O'qituvchilar ijtimoiy tarmoqlar orqali o'quvchilarga yangi ma'lumotlar taqdim etishlari, muammolarni muhokama qilishlari va fikr almashishlari mumkin. Bu muloqot o'quvchilarni ta'lim jarayonida yanada faol ishtirok etishga undaydi. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

O'qituvchilarni rivojlantirish

O'qituvchilar o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish uchun doimiy ravishda o'z bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishlari kerak. Professional rivojlanish dasturlari va seminarlar, o'qituvchilarning pedagogik ko'nikmalarini yaxshilashga yordam beradi. O'qituvchilar o'zgaruvchan sharoitlarga tayyor bo'lishlari uchun yangi metodlar va texnologiyalarni o'rganishlari zarur.

O'zgaruvchan sharoitlarning ta'lim jarayoniga ta'siri

O'zgaruvchan sharoitlar, ta'lim jarayonining barcha jihatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ular o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, ularning shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi.

O'qish motivatsiyasini oshirish

O'zgaruvchan sharoitlar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar yangi yondashuvlar va metodlar orqali o'z bilimlarini amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, o'quvchilarning o'zlariga bo'lgan ishonchini oshirishga yordam beradi. Motivatsiya oshishi natijasida o'quvchilar darslarga ko'proq qiziqish bilan yondashadilar.

Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish

O'quvchilar o'zaro hamkorlikda ishlash, muammolarni hal qilish va fikr almashish orqali ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu jarayon o'quvchilarning ijtimoiy hayotga tayyorligini oshiradi. O'quvchilar jamiyatda o'z o'rnini topish va o'z fikrlarini ifoda etish qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Guruhda ishlash orqali o'quvchilar tajriba almashadilar va bir-birlaridan o'rganadilar.[4]

Amaliy ko'nikmalarni oshirish

O'zgaruvchan sharoitlar o'quvchilarga amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini beradi. O'quvchilar laboratoriya ishlarini bajarish va amaliy tadqiqotlar o'tkazish orqali bilimlarini mustahkamlashlari mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyatlariga tayyorgarlik ko'rishlariga yordam beradi. O'quvchilar amaliy ishlar orqali nazariy bilimlarni amalda qo'llashni o'rganadilar.

Shaxsiy rivojlanish

O'zgaruvchan sharoitlar o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilar o'z qiziqishlariga mos keladigan mavzularni o'rganish va o'zlarini sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, o'quvchilarning o'z-o'zini anglashlariga va o'zlarining shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirishlariga yordam beradi. O'quvchilar o'z qobiliyatlarini kashf etish va rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.[5]

Ta'limning sifatini oshirish

O'zgaruvchan sharoitlar ta'limning sifatini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar yangi metodlar va texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning ta'lim sifatini yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. O'quvchilar o'zlarini yanada tayyor his qiladilar va o'qituvchilarning sifatli dars o'tishlariga tayyorlanadilar.

Xulosa qilib aytganda kimyo fanini o'qitishda o'zgaruvchan sharoitlar, ta'lim jarayonining sifatini oshirish va o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'zgaruvchan sharoitlar o'qituvchilarga innovatsion yondashuvlarni joriy etish, o'quvchilarni ta'lim jarayoniga jalb qilish va ularning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi.

O'qituvchilar o'zgaruvchan sharoitlarni boshqarishda moslashuvchan o'qitish usullarini qo'llash, raqamli resurslardan foydalanish va o'quvchilarning fikrlarini tinglash orqali ta'lim jarayonini samarali qilishlari mumkin. O'quvchilarning o'zaro hamkorligi va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kelajakda o'qituvchilar o'zgaruvchan sharoitlarni yanada samarali boshqarish va o'quvchilarga yangi imkoniyatlar yaratish uchun innovatsion yondashuvlarni qo'llashlari kerak. Bu jarayon, o'z navbatida, ta'lim tizimining rivojlanishiga va o'quvchilarning sifatli ta'lim olishini ta'minlashga xizmat qiladi. O'quvchilar uchun tadqiqot jarayonida o'zlarini ifoda etish imkoniyatlarini yaratish, ularning shaxsiy rivojlanishiga va kelajakdagi muvaffaqiyatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A'zamov, A. (2020). **Kimyo ta'limida innovatsion yondashuvlar**. Tashkent: O'qituvchi.
2. Qo'shqulova, M. (2021). **O'zgaruvchan sharoitlar va ta'lim jarayoni**. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Karimov, R. (2019). **Pedagogik metodlar va o'quvchilarning qiziqishi**. Toshkent: Fan va texnologiyalar.
4. Tashkent, D. (2022). **Raqamli ta'lim resurslari va ularning ta'siri**. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
5. Xolov, S. (2023). **Kimyo ta'limida o'zgaruvchan sharoitlar**. Tashkent: O'zbekiston Ta'limi.